

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/05175-1
Saksbehandler Torleiv Olavson Momrak

Utvalg	Møtedato
Hovedutvalg for næring, kultur og miljø	13.03.2025

Innspill til de sentrale jordbruksforhandlingene 2025

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Agderlandbruket har utfordringer som skiller seg fra landbruket i andre deler av landet. Det vises til NIBIO-rapporten «*Landbruket i Agder – Beregning av verdiskaping i landbruket og landbruksbasert virksomhet 2024*», som synliggjør dette. (Følger vedlagt saken.) Rapportens funn må ivaretas i den nasjonale landbrukspolitikken.
2. Klimautfordringer, uro og usikkerhet i Europa og verden krever økt oppmerksomhet om beredskap og matsikkerhet. Landbrukets samfunnsmessige betydning må styrkes. Regjeringens «Totalberedskapsmelding» som nylig ble lagt frem må følges opp i forhold til matsikkerhet og matproduksjon over hele landet.
3. Kravet om overgang fra bås fjøs til løsdrift for storfe innen 2034 stiller store kapitalkrav og gjør at mange melke- og storfebønder på Agder er usikre på om de skal drive videre. Derfor bør det gis økte rammer i investeringsmidler til Innovasjon Norge for å møte overgangen slik at Agder sin andel av melke- og storfekjøtt produksjonen ikke ytterligere svekkes.
4. Tiltak i landbrukets klimaplan på gårdsnivå bør prioriteres. Agder fylkeskommune har bidratt med ekstra dreneringstilskudd til bønder i Agder. Det er også avsatt ekstramidler til energistimulering for landbruket; midler som forvaltes sammen med Innovasjon Norges støtteordninger for landbruket innen energi- og klimatiltak.
5. Agder fylkeskommune støtter hovedinnholdet i innspillet fra Agder Bondelag til saken. Dette følger vedlagt.

Vedlegg Innspill til jordbruksoppgjøret 2025 - fra Agder Bondelag (003)

Sammendrag

Som for tidligere år har **Landbruks- og matdepartementet (LMD)** åpnet for at fylkeskommunene kan gi innspill til de sentrale årlige jordbruksforhandlingene som gjennomføres på vårparten. Denne saken omhandler Agder fylkeskommunes innspill til LMD til jordbruksoppgjøret for 2025.

Saksopplysninger

I sitt oppdragsbrev for 2025 til fylkeskommunene som kom på nyåret, viser Landbruks- og matdepartementet til at fylkeskommunen som leder av det regionale partnerskapet innen landbruksbasert næringsutvikling, skal trekke opp strategiske føringene for næringsutvikling i landbruket regionalt:

Innsatsen på landbruksområdet må ses i sammenheng med øvrig arbeid innen nærings- og kompetanseutvikling i fylkeskommunen, og det må legges til rette for godt samarbeid mellom aktører og på tvers av geografi og næringer, heter det videre.

Fylkeskommunedirektøren mener at det å gi innspill til de nasjonale landbruksforhandlingene fra Agder er en del av fylkeskommunens oppdrag med å følge opp sin rolle på landbruksområdet.

Administrasjonen har bedt om innspill til saken fra Agder Bondelag og Agder Bonde- og småbrukarlag. Agder Bondelag har gitt innspill til saken. Innspillet følger vedlagt.

Fristen for å sende inn innspill er 21. februar. Administrasjonens innstilling oversendes innen fristen. Det endelige vedtaket etter hovedutvalgets møte 13. mars ettersendes etter avtale med LMD.

Vurderinger

Fylkeskommunedirektøren viser til at rammebetingelsene i norsk landbrukspolitikk fastlegges gjennom de nasjonale årlige jordbruksforhandlingene. Det er bred politisk enighet om dette mellom partene i Landbruks- og matdepartementet og de sentrale landbruksorganisasjonene til Norges Bondelag og Norges Bonde- og småbrukarlag.

Følgende fire hovedmål er satt for den nasjonale landbrukspolitikken:

- matsikkerhet og beredskap,
- landbruk over hele landet,
- økt verdiskaping
- bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser.

De overordnede nasjonale rammene er også førende for fylkeskommunens satsinger på landbruket i Agder. De virkemidler fylkeskommunen har til disposisjon både gjennom statlige midler og egne midler fylkeskommunen bruker til landbruksformål har de overordnede nasjonale målene som ramme for sine satsinger. Eksempler på det er lokalmatstingen (Fora), støtte til trenæringen, energistimuleringstilskudd landbruk og «dreneringstilskuddet».

Som også påpekt i tidligere års innspill består landbruket i Agder av mange små- og mellomstore bruk med store andeler av leiejord. Det betyr ofte lange transportavstander mellom slåttemark og landbrukseiendom. Mange bønder har store utfordringer grunnet denne driftsformen og de senere årene har økte driftskostnader gjennom økte strømpriser, gjødselpriser, dieselpriiser og kraftforpriser gjort at mange bønder vurderer å legge ned.

Til tross for at landbruket står overfor utfordringer meldes det fra bondeorganisasjonene og fra Innovasjon Norges, som administrerer de offentlige investeringsmidlene til landbruket, at det er en viss fremtidsoptimisme hos næringsutøvere. Det til tross for usikkerhet i forhold til eget fremtidige driftsgrunnlag. Spesielt kommende generasjonsskifter er krevende for mange. Det er viktig at den fremtidsoptimismen som kan spores stimuleres til videre innsats. Rammene som legges gjennom de sentrale jordbruksforhandlingene er derfor helt avgjørende for næringens fremtid.

Fylkeskommunedirektøren mener at det ved årets jordbruksoppgjør må legges særlig vekt på den nylig framlagte nasjonale beredskapsmeldingen «**Forberedt på kriser og krig», Meld. St. 9 (2024–2025)** hvor regjeringens mål er økt matsikkerhet og økt selvforsyningsgrad. Stortinget har tidligere satt som mål at Norge skal være 50% selvforsynt med mat. I samme melding står det videre om å styrke nasjonal matsikkerhet:

«Nok og trygg mat er en forutsetning for ethvert samfunn, og regjeringen har siden tiltredelsen prioritert å styrke norsk matproduksjon. Et landbruk i hele landet, er avgjørende for Norges beredskap. Økt selvforsyning, beredskapslagring av korn og et sterkt jordvern medfører økt

beredskap og trygghet. Regjeringen vil gjennomføre en risiko-, beredskap- og sårbarhetsanalyse av norsk matforsyning»

Det krever at det produseres mat over hele landet – også i Agder. Som en oppfølging av den nasjonale politikken ønsker fylkeskommunedirektøren at Agder fylkeskommune tar initiativ til at det i løpet av 2025 arrangeres en beredskapskonferanse på Agder som setter mat og matsikkerhet på agendaen. Dette må gjøres i tett samarbeid med Statsforvalteren i Agder, næringsorganisasjonene i landbruket og næringslivet ellers på Agder (eks. varehandel, transportsektor/distributører mv), kommunene og Innovasjon Norge.

Det vises her også til innspillet fra Agder Bondelag til denne saken hvor det står:

Styrke landbruket for å styrke landets beredskap *Verdens befolkningsvekst, krig, klimaendringer, naturkatastrofer og andre ekstreme hendelser skaper økt sårbarhet rundt mat og vann. Norge som nasjon må bruke politiske virkemidler for å sikre vår forsyningssikkerhet.*

Og videre:

()For å sikre beredskap, bosetting og økt selvforsyning (jfr. Stortinget sitt vedtatte mål om 50% selvforsyning) så trenger vi aktive produksjonsmiljø i hele fylket. For å sikre en fortsatt spredt produksjon, også på små- og mellomstore bruk kreves en større forutsigbarhet i årene som kommer. Jord er grunnlaget for matproduksjon, men stabile og forutsigbare rammevilkår er en forutsetning for å opprettholde og utvikle norsk matproduksjon.

Agder Bondelag har forøvrigt gitt innspill i saken på følgende områder:

- Jordbruksavtalen
- Grøvforbaserte produksjoner
- Velferdsordningene
- Veterinærdekning
- Investeringsmidler IBU Agder
- Økt produksjon av frukt og grønt
- Nye krav i dyrevelferdsmelding og gjødselbruk forskrift
- Klima
- Lavere risiko for den enkelte bonde Det bør utredes tiltak som bidrar til lavere risiko for den enkelte bonde
- Soner: Vurdere endringer i arealsoner
- Rovdyr Man må forvalte de store rovdirene i henhold til de fastsatte bestandsmålene
- Strømstøtte
- Landbruk er mer enn mat! Om landbrukets ringvirkninger

Fylkeskommunedirektøren har ikke vurdert innspillene enkeltvis og realitetsbehandlet disse, men vil som for tidligere år, støtte hovedinnholdet i innspillet fra Agder Bondelag. Hele Innspillet fra Agder Bondelag følger vedlagt saken og vil også sendes inn til Landbruks- og matdepartementet.

NIBIO-rapporten viser at Agder er et av fylkene i landet med lavest produksjon og sysselsetting i landbruket totalt sett. Landbruket på Agder er derfor ekstra sårbart for store og uforutsette hendelser, slik en også har påpekt i tidligere innspill til jordbruksforhandlingene.

(NIBIO-rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Agder Bondelag og Agder Bonde- og småbrukarlag, finansiert med midler fra Agder fylkeskommune. Rapporten følger vedlagt som en orientering til LMD.)

Fylkeskommunedirektøren vil også vise til tidligere års innspill til jordbruksforhandlingen.

Konklusjon

Agderlandbrukets utfordringer må ivaretas i forhold til virkemidler og innretning på den nasjonale landbrukspolitikken.

Kristiansand, Klikk eller trykk for å skrive inn en dato.

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør